

140 година од рођења Косте Милетића првог авионаута и команданта
и 130 година од рођења првог српског pilota Михаила Петровића

ВАЗДУХОПЛОВНИ

Издаје: Удружење пензионисаних војних летача
и падобранаца Србије. ЗЕМУН, Штросмајерова број 1

БИЛТЕН

Број 31, јул 2014. године

Венци на спомен обележје Бошку Петровићу

Иако је наше Удружење од јула месеца и званично на летњем одмору, то није спречило неколико наших чланова, да 12. јула, на дан погибје Божидара Бошка Петровића, положи венац на његово спомен обележје.

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

фото: Милан Ристић

Заједно са представницима СУБНОР-а посетили смо стадион **ФК "Партизан"** и положили венац испод спомен плоче **Божидару Петровићу**, нашем ваздухопловном асу из Шпанског грађанског рата, који је јуначки погинуо након осме ваздушне победе. Том приликом, присутнима су се обратили и **Војислав Стојановић**, потпредседник нашег Удружења, мајор авијације **Александар Андрић**, виши кустос Музеја ЈРВ и **Зденко Дупланчић**, представник СУБНОР-а. Они су подсетили на животни пут овог резервног pilota ЈКВ, студента права, фудбалера "БСК", "Војводине" и "Југославије", као и државног фудбалског репрезентативца

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије

фото: Милан Ристић

Божидар Бошко Петровић

Божидар Бошко Петровић је још један из плејаде наших ваздухопловаца који полако тону у заборав и нестају из меморије овог народа. Тек је "претурио" фртал века преко својих плећа, а већ је постигао био да буде и врстан фудбалер и репрезентативац Југославије и одличан пилот... Революционар... Прикључивши се Интернационалним бригадама у Шпанском грађанском рату и поставши члан **«Глориосе»** - славног републиканског ваздухопловства, успео је да за нешто мало више од месец дана обори 8 фашистичких авиона (5 самостално и 3 у садејству) што га смешта у круг небеских бесмртника и ваздушних асова...

Божидар Бошко Петровић је рођен 7. априла 1911. године у варошици **Бела Паланка**. Његов отац је био полицијски службеник и тада га је служба затекла у том граду на југоистоку Србије. Мајка је била кројачица. Иначе, родитељи су му били родом из **Ивањице**, у коју је Бошко касније, током детињства и младости редовно одлазио. Након Првог светског рата, породица се због очеве службе сели у Београд, где отац постаје начелник полицијске станице на Врачару.

Као и велики број деце која су одрасла у беди тих послератних година, једина забава је била трчкарање за лоптом. Када је кренуо у Гимназију (похађао је прво Трећу, а потом Четврту мушку), Бошко је почео озбиљно да тренира у **БАСК**-у, а нешто касније и у **БУСК**-у. Ипак, играјући у та два клуба није постигао неке запажене резултате. Зато је преко лета, све то надокнађивао када оде у родни крај својих родитеља-Ивањицу. Преко лета су ивањички ентузијастички покретали тзв. ђачки фудбалски клуб **"Јавор"** у чијем раду се Бошко нарочито истицао.

Пред крај седмог разреда Гимназије, Бошко почиње да занемарује књигу и напушта редовно школовање. Но, преко лета се "дозива памети" и одлучује да оде код брата у Нови Сад, где је овај службовао у ваздухопловству. У престоници Војводине наставља ванредно школовање и почиње да тренира за **ФК "Војводина"**, баш у време највећег ривалства у оквиру Новосадске фудбалске жупе. Наиме, тада су лидери у овој фудбалској групи били **шабачка "Мачва"** и Војводина. У фудбалским анализима је остало записано да је на дербије знало да се у Новом Саду сјати пола Шапца, а исто тако и у Шапцу-пола Новог Сада. У "Војводини" Бошко доживљава пуну фудбалску афирмацију као **десно крило**. Постаје стандардни првотимац и са Војводином постиже успехе и у Великој лиги тадашње Краљевине. Упоредо са фудбалском афирмацијом, стиже и лична. Успешно завршава Гимназију и постаје студент београдског **Правног факултета**, тада најугледније школе у држави. И поред тога, у Новом Саду служећи војни рок 1934. године

у ваздухопловству, "добива" још једну љубав-ваздухопловство, којем се враћа након дипломирања на Правном факултету где у Пилотској школи Првог ваздухопловног пука у Новом Саду стиче звање **резервног официра-пилота ловца нашег војног ваздухопловства**.

Бошко Петровић фудбалер и пилот, био је и члан тада забрањене КПЈ. Уласку у партију и револуционарном раду је "кумовала" једна наша фудбалска легенда. **Доктор Милутин Иковић**, познатији као **Милутинац**. Наиме, када се вратио из Новог Сада и почео да студира на Правном, Бошко је почео да наступа за **ФК "Југославију"**. Већ осведочено добар играч из Војводине, убрзо је постао и првотимац новог клуба, само сада на позицији **десног халфа**. Својим играма се наметнуо, тако да је добио **ипозив за репрезентацију**, и то за утакмицу **против Фр-**

Француске, на "Парку принчева" 16. децембра 1934. године. Репрезентацију је тада водила "тројка", коју су чинили селектори **Иво Шусте, Мата Миодраговић и Петар Плеше**. На иницијативу Мате Миодраговића, коју друга два члана "тријумвирата" прихватају, на место десног халфа уместо до тада стандардног **Микице Арсенијевића Балерине**, бива постављен Божидар Бошко Петровић. А са друге стране, то је била и **опроштајна утакмица за Милутинаца**, који је напуштао фудбал и репрезентацију. Иако је Милутинац био стандардни фудбалер "Југославије", почетком 30-их је прешао у БАСК, тако да Бошко није имао прилику да га упозна као саиграча у тиму, али је сада на турнеји у Паризу имао доста времена свакако... Та утакмица за Бошка није била успешна. Замењен је на полувремену, јер је отприлике "изгорео" пред 35000 гледалаца у утакмици, коју је Југославија изгубила са 3:2. Али је ступио у лични контакт са тада једним од највиђенијих београдских комуниста-Милутиномцем.

Убрзо се круг (комунистичких) пријатеља шири, тако да Бошко учествује у разним револуционарним активностима у Београду. Јавним и мање јавним. Постаје, са **Милутиномцем, Ивом Лолом Рибаром, Вељком Влаховићем** и још неким СКОЈ-евцима део уређивачког тима листа **"Младост"**, гласила београдске комунистичке омладине. Из тог периода је и једна анегдота. Наиме, током протеста и митинга против власти у Београду, Бошко је био хапшен више пута. Због илегалног рада, чак и у својој кући на Врачару, иако му је отац био шеф полиције за врачарски округ. Након хапшења је пуштан, али да би био некако "обележен" као комуниста, пандури су му бријали главу, што је постизало контраефекат. Наиме, када Бошко истрчи на терен у дресу ФК "Југославија", па још свеже обријане главе, то је изазивало неподељене симпатије и овације међу публиком, јер су знали и ко је и чији је син и због чега је ошишан. На иницијативу СКОЈ-а, заједно са Милутиномцем, Бошко је био један од организатора бојкота ЛОИ у Берлину 1936. године.

А тада, средином 30-их, уз дружење са револуционарном омладином, код Бошка се јавља идеја **да се прикључи републиканцима у Шпанију**. Шпанија је већ годинама била на ивици грађанског рата. Разлике, социјалне и политичке између присталица Републике и присталица гене-рала Франка су толико нарасле да су у лето 1936. године довеле до грађанског рата. Бошко тог лета 1936. године, чврсто решава да се прикључи шпанским републиканцима. Зато читаво лето те 1936. године, проводи на тренажи у оквиру пука на земунском аеродрому, као и на полигону у Белој Цркви.

Често користи прилику да замени на тренажном лету неког штабског официра или старијег пилота којем је летења преко главе. Тако да је за веом кратко време, тих летњих месеца, **налетео преко 300 сати** (што нису имали ни неки активни пилоти). Више пута је успешно дејствовао на белоцркванском полигону и на крају, опробао се на више типова летелица (**Гурду Лесер, Авија БХ-33 и Хокер Фуџури**).

Одлазак у ратом захваћену Шпанију је био немогућа мисија јер, ем што је земља погођена ратом и била затворених граница, ем је и сама Краљевина Југославија отежавала и забрањивала одлазак у ту државу, чак и пре избијања отвореног сукоба. Са друге стране, Бошко је морао свој одлазак у Шпанију да "одради" на неки начин, а да у то нико не посумња. И прилика се створила у зиму 1936. године, када је **БСК** добио позив да гостује у Француској. Бошко је успео да исценира некакав сукоб са управом ФК "Југославија" и да добију исписницу. Бошко истог момента прелази у БСК који га оберучке прихвата и са њима креће на француску турнеју у Париз средином децембра 1936. године. Одмах по доласку у Париз, опрашта се од својих саиграча и са лажним пасошем направљеним још у Београду у илегалној комунистичкој радионици, на Божић 25. децембра 1936. године, као **Фернандо Гарсија**, илегално прелази границу и долази у Шпанију.

Одмах по доласку у Шпанију, са својим другаром **Сретеном Дудићем**, такође резервним пилотом и синовцем народног хероја Драгојла Дудића, бива упућен у бомбардерску авијатичарску школу у **Албасете**. Након обуке од непуних месец дана, Бошко и Сретен улазе у састава ескадриле **"Андре Марло"** која је била опремљена лаким (и застарелим) бомбардерима **Бреге 19**. Њихова зона одговорности је била околина Валенције, где су 14. фебруара 1937. године доживели удес, којом приликом Дудић гине, а Петровић бива повређен. Опоравак је текао брзо и већ у марту Бошко почиње да лети на бомбардеру **Тупољев АНТ-40**. Извео је неколико успешних задатака, али му је стално била на уму погибија колеге Дудића, тако да он од надлежних у Команди Републиканског ваздухопловства тражи да пређе у неку ловачку ескадрилу. Његовој молби се изашло у сусрет, тим пре што им је предочио да је у ЈКВ завршио ловачку обуку.

Убрзо се обрео у ловачкој школи у **Ел Кармолију** и примљен је у састав Интернационалне Прве ескадриле на челу које је био совјетски пилот **Иван Јерјоменко**. Поред Руса командира и још неколико пилота Руса, у ескадрили су била и два Шпанца, два Аме - риканца, два Аустријанца и наш Бошко Петровић. Пилоти из ескадриле су летели на **Поликарповима И-15**, које су Шпанци звали **"Чато"** и рејон дејства ескадриле је био планински венац **Сијера де Гвадарамана** у чијем се подножју са јужне стране налазио и град **Мадрид**.

Своје "ватрено крштење" Бошко је имао **2. јуна 1937. године** када надомак Мадрида у планинама Гвадарамане ступа у борбу са фашистичким **Фиатом ЦР.32**, којег обара. **Била је то његова прва ваздушна победа**. Крајем месеца, Бошкова ескадрила се сели у **Алгете**, предграђе Мадрида где су били у приправности за дејства против Националистичких снага на фронту Брунете. У рано јутро, **6. јула**, у пару са командиром Јерјоменком, Бошко обара један фашистички **До-17**, чији је пилот након исцакања падобраном заробљен и где се после испитивања испоставило да је један од Химлерових саветника... Истог дана увече, пред Бошком и његовим "Чатом" евиденцијског броја 13, **"пада" још један Италијан у Фиату. Сутрадан, 7. јула, опет Фиат!**

А онда, **8. јула** на фронту Брунете, Божидар са једне и Рус **Јевгениј Птухин** (или Генерал Хозе, како су га звали у Републиканској армији) заједно обарају један **Месершмит Ме-109** Франкових снага, што је према неким подацима **било прво обарање овог типа летелице у ваздушној борби**.

Сутрадан, 9. јула, опет на фронту Брунете **један италијански фашиста у Фиату бива побеђен у борби против Бошка**.

И тај **12. јул** (према неким изворима 18.) није за Бошка био много другачији од осталих. Његов "Чато" је био спреман на стајанци и он је са механичарима ћаскајући очекивао наредбу за полетање. Један немачки **Хајнкел Хе-111** се тромо превлачио преко планинског венца Гвадарамане, са задатком да бомбардује Мадрид. У сусрет њему полеће тројка: **Рус Леонид Рјубкин** као вођа, те **Шпанец Луис Сардина** као десни и **Бошко Петровић** као леви пратилац. Недуго по полетању започиње ваздушна битка, и бомбардер у виду ватрене лопте пада на Брунете. По повратку у базу, један Фиат из пратње бомбардера напада Бошка, али га Сардина успешно брани и Бошко са незнатним оштећењима слеће на аеродром.

Истог дана предвече, борбе на западном рубу Мадрида су се интензивирале и **Бошко полеће у пресрећање са командантом Јерјоменком** и још неколико пилота. Опет су у питању били тешки бомбардери, којима су ловачку подршку давали италијански Фиати. Они се упуштају у ваздушну борбу. Треба рећи да су Националистички пилоти, нарочито они који су летели на Фиату, **имали обичај да се из борбе "извуку" стрим обрушавањем ка земљи и потоњим "извлачењем"**, јер је Фиат ЦР.32 и пре рата био познат као летелица изузетне маневарбилности и управљивости, коју је италијанска ваздухопловна индустрија нешtedимиче приказивала по аеромотинизма широм Европе 30-их година и где су свуда побрали аплauзе за умеће пилота и могућности летелице. Тако се не мало пута десило и на фронту. Често пута, када виде да су "у проблему", пилоти Фиата су користили овај маневар. Републикански пилоти су мислили да су погодили летелицу и напуштали су рејон дејства, да би само након пар тренутака, када се противник "извуче" тик изнад земље схватили да су изиграни и да је "Франкиста" успешно избегао сукоб и сада се враћа у базу да се спреми за неке нове битке... **За тај "јадац" је знао и Бошко**. И када се један Фиат нагло обрушио ка земљи, **Бошко је кренуо за њиме, да би га "испратио" и евентуално опет извео напад ако би овај симулирао...** Међутим, Фиат **језаиста био погођен** и треснуо је у земљу и у експлозији се расуо у хиљаде комада. **Да ли је ударни талас експлозије допринео да Бошко изгуби управљивост своје летелице, или просто није могао да извуче свог "Чата" из стрмог обрушавања, углавном тог 12. јула у предвече, на фронту Брунете, на западном рубу шпанске престонице, погинуо је Божидар Бошко Петровић...** Дипломирани правник, фудбалер и репрезентативац Југославије, резервни пилот ЈКВ и поручник Шпанске републиканске армије. Имао је 26 година. Његова породица никада није добила посмртне остатке. Претпоставља се до дана данашњег да је сахрањен у масовној гробници код Брунете. У саставу Интернационалних бригада, међи више од 1500 бораца са простора Краљевине Југославије, учешће у борбеним дејствима на страни Републике је узело и неколико пилота.

Поред Бошка Петровића, у саставу *"Глориосе"* летели су и *Јосип Крижај, Сретен Дудић, Јовица Мирилов, Виктор Јазбиншек, Руди Чешновар, а у склопу одржавања је радило и још неколико десетина радника ваздухопловне индустрије.*

Лик Бошка Петровића је након његове погибје освануо и на плакатима којима су Интернационалне бригаде позивале нове добровољце у састав Републичанске армије. Иначе, његове победе нису остале без одјека ни код нас, с' тим што је штампа, на велику жалост његове породице, представљала Бошка као плаћеника који је сваку ваздушну победу добро наплатио од Републичанаца, а новац је скупљао у једној швајцарској банци... Све што је остало од Бошкових личних ствари је пред Други рат донео један наш Интернационалац и предао је Бошковој породици. Они су то у предвечерје рата закопали у дворишту породичне куће. Била је ту његова пилотска јакна, нешто личних ствари и фотографија. Нажалост, након рата је у иоле добром стању остао само његов пасош, који се данас налази у Музеју ЈРВ.

На самом почетку Друге војне, у његовом родном крају је основана, у селу Тутини, 31. јула 1941. године, *Моравичка партизанска чета*, која је понела његово име. И једна улица у Ивањици носи његово име, а од 1959. године под западним трибином стадиона ФК "Партизан" налази се спомен плоча постављена у част Божидара Бошка Петровића. Поред ње је и спомен плоча *Милутинцу*. Има ту симболике... Обојица су били фудбалери. Њихово познанство и револуционарне идеје су их на трен развалили. Милутин је остао у Београду и убијен је од фашистичке руке домаћег издајника у логору на Бањици. Бошко је настрадао у борби са фашистима у Шпанији. Опет су се "састали", на домаћем фудбалског терена, где су се и упознали и желели да се боре за неки бољи и лепши свет. Град Београд и Србија су се др Ивковићу одужили и том спомен плочом и улицом у Београду и бистом испред Партизановог стадиона и на крају, Милутинац је трајно овековечен и у филмском пројекту "Монтевидео".

Бошко Петровић можда није достигао такве фудбалске домете попут Милутинца, али је доспео небеских висина као наш једини ваздухопловни ас, који има само једно скромно спомен обележје. На нашу част, ил' срамоту... (Милан Ракић)

Дан ВЗ „Мома“

У Батајници је свечано обележен Дан Ваздухопловног завода *„Мома Станојловић“* – 1. јул и 98 година од оснивања Аеропланске радионице на Крфу. Свечаности су, осим запослених, присуствовали и командант Ваздухопловства и ПВО генерал-мајор Ранко Живак, представници Министарства одбране, Војске Србије, предузећа и пословних сарадника. *(Војска Србије)*

Посета делегације ВВС

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић примио је почетком јула, у касарни „Бањица 2“, *начелника Управе авијације Главне команде авијације војног ваздухопловства Руске Федерације генерал-мајора Сергеја Ивановича Кобилаша*, који је предводио делегацију Ваздухопловства Руске федерације.

Руску делегацију примио је и командант Ваздухопловства и ПВО Војске Србије генерал-мајор Ранко Живак. *Том приликом, генерал Живак је, са својим сарадницима, представио мисије, задатке и организацију ВиПВО, средства у оперативној употреби и планове за опремање, и планирање ваздухопловних вежби у Војсци Србије. (Војска Србије)*

“Ваздухопловни билтен” излази једном месечно. Примерци су бесплатни за чланове УПВЛПС. Текстовете одабрали, написали, приредили, уредили и припремили за штампу *Златомир Грујић и Милан Ракић.*

Е-пошта: zlguric@gmail.com
mlnrakic74@yahoo.com

Интернет: <http://udruzenjepvlps.org/portal/>